

Крамаренко Юрій Миколайович
доцент кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК ПЕРЕДУМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Підприємництво як один із видів господарської діяльності має за мету не тільки одержання прибутку, а й досягнення економічних і соціальних результатів, що виражаються в тому числі у забезпеченні економічної безпеки як складової національної безпеки України. Відповідно до п.2 ч.3 ст.3 Закону України «Про національну безпеку України» одним із фундаментальних національних інтересів України є «сталий розвиток національної економіки, громадянського суспільства і держави для забезпечення зростання рівня та якості життя населення» [1]. У відповідності до підрозділу 4.9 Стратегії національної безпеки однією з умов забезпечення економічної безпеки є захист економічної конкуренції та формування сприятливого бізнес-клімату [2].

З огляду на важливість бізнес-процесів для суспільства та держави, одним із ключових елементів правової системи, що забезпечує сталий розвиток таких суспільних відносин, є наявність дієвої кримінально-правової охорони підприємництва. Питання кримінально-правової охорони суспільних відносин в сфері підприємництва неодноразово обговорювались як серед правників, так і фахівців інших спеціальностей. Одними з таких актуальних тем є проблеми протидії законній господарській діяльності та протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації, що дістало назву «рейдерство». Серед останніх праць з цієї тематики можна назвати роботи Грищенка Н.М., Орлеана А.М., Сабелької Т.І., Скорої Л.М., Титаренка С.С. Вказана проблематика протягом останніх років неодноразово також була предметом законотворчої діяльності, що в засобах інформації дістала назву «Маски-шоу стоп» [3].

Для того щоб скласти приблизну уяву про стан захищеності підприємництва в контексті кримінально-правової охорони від незаконних протидії підприємству та заволодіння майном суб'єктів підприємницької діяльності, слід звернутися до окремих даних, що відображають ключові показники з обраної проблематики. До таких можна віднести окремі статистичні показники стану злочинності та слідчо-прокурорської діяльності, повідомлення представників органів влади, оцінки міжнародних організацій та інші інформаційні ресурси, що можуть містити більш-менш об'єктивну інформацію з цього приводу.

Окремі із показників стану злочинності та слідчо-прокурорської практики за 2015-2019 роки [4], котрі наведені у таблиці, вказують на те, що серед загального числа кримінальних проваджень щодо протидії законній господарській діяльності (ст.206 КК України) та протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації (ст.206-2 КК України) кількість обвинувальних актів, складає за найвищим показником менше ніж 8%, а загальний показник варіюється від 3 до 5 відсотків за ст.206-2 та від 0 до 8 відсотків за ст.206 КК України. При цьому сукупна частка цих злочинів серед кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності за вказаний період не перевищує 4,8 відсотки. Також вбачається суттєва різниця між кількістю проваджень, де вручено повідомлення про підозру і тими, що спрямовані до суду з обвинувальним актом.

Слід зазначити те, що в інформаційному просторі України є вказівки на дещо інші показники з цього приводу. Так, за інформацією Міністерства юстиції України на початку 2017 року до Комісії з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації надійшло понад 150 скарг про незаконну перереєстрацію земельних ділянок [5]. В 2019 році в базі сервісу для моніторингу публічних даних «Опендатабот» вказувалось про понад 20 підроблених судових рішень [6], за якими здійснювалось незаконне заволодіння нерухомістю переважно комерційного призначення, а на початку 2020 року зазначалось про приблизно 400 «рейдерських захоплень» в Україні щорічно [7].

Показники діяльності правоохоронних органів за 2015-2019 роки щодо окремих кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності

		Всього обліковано кримінальних правопорушень (далі- КП) у сфері господарської діяльності	Протидія законній господарській діяльності, ст.206	Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації, ст.206-2
2015 рік	Всього обліковано КП	7631	120	30
	КП, у яких особам вручено повідомлення про підозру	2380	11	1
	КП, за якими провадження направлено до суду з обвинувальним актом	1958	9	1
2016 рік	Всього обліковано КП	6940	127	78
	КП, у яких особам вручено повідомлення про підозру	1837	0	4
	КП, за якими провадження направлено до суду з обвинувальним актом	1361	0	2
2017 рік	Всього обліковано КП	6297	189	82
	КП, у яких особам вручено повідомлення про підозру	2304	7	8
	КП, за якими провадження направлено до суду з обвинувальним актом	1833	2	4
2018 рік	Всього обліковано КП	6334	161	70
	КП, у яких особам вручено повідомлення про підозру	2593	4	11
	КП, за якими провадження направлено до суду з обвинувальним актом	2021	0	3
2019 рік	Всього обліковано КП	5947	158	130
	КП, у яких особам вручено повідомлення про підозру	2094	3	16
	КП, за якими провадження направлено до суду з обвинувальним актом	1686	3	5

Ще одним показником стану суспільно-економічних відносин в країні є щорічне дослідження Всесвітнього економічного форуму щодо індексу глобальної конкурентоспроможності, яке відображає ситуацію в різних сферах управління країною. Аналізуючи основні показники, що застосовуються при визначенні глобального індексу конкурентоспроможності країн світу, де Україна протягом останніх років погіршила показники, перейшовши із 81 [8] на 85 сходинку у 2019 році [9, С.570], можна дійти висновку щодо несприятливої ситуації у сфері захисту вітчизняного підприємництва та забезпечення сприятливого бізнес-середовища.

Таким чином можна констатувати, що проблема кримінально-правової охорони підприємства в Україні потребує формування та запровадження якісних механізмів моніторингу, оцінки та адекватного впливу з боку органів державної влади на незаконні дії, що створюють загрози для здійснення підприємницької діяльності. З огляду соціальної чутливості, значимості та обсягів вказаної сфери суспільних відносин, вважаємо, що для розробки таких заходів необхідна співпраця не тільки органів влади та фахівців у сфері економіки, управління та різних галузей права, але й представників різних сфер та видів бізнесу. Такий підхід дасть можливість об'єктивно збирати й оцінювати інформацію із зазначеної проблематики, а також формувати мету, завдання та планомірний вплив з більш-менш прогнозованими наслідками.

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення 18.02.2020 р.)

2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#n14> (дата звернення 18.02.2020 р.)

3. Маски-шоу стоп-3: вздохнет ли свободно украинский бизнес URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/135666-maski-shou-stop-3-vzdokhnet-li-svobodno-ukrainskiy-biznes> (дата звернення 18.02.2020 р.)

4. Статистична інформація про стан злочинності та результати прокурорсько-слідчої діяльності. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/statinfo.html> (дата звернення 18.02.2020 р.)

5. Комісія мін'юсту врятувала від рейдерського захоплення власників 150 земельних ділянок! Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/komisiya-minyustu-vryatuvala-vid-reyderskogo-zahoplennya-vlasnikiv-150-zemelnih-dilyanok> (дата звернення 18.02.2020 р.)

6. Керівник апарату суду підробив 22 судові справи на мільйони гривень і отримав штраф у 17 тисяч гривень. Сервіс «Опендатабот». URL: <https://opendatabot.ua/blog/307-fake-documents> (дата звернення 18.02.2020 р.)

7. Перші рейдерські захоплення вже сталися в цьому році. Сервіс «Опендатабот». URL: <https://opendatabot.ua/blog/407-raiders-2020>

8. Глобальний індекс конкурентоспроможності. URL: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/countryeconomy-profiles/#economy=UKR> (дата звернення 18.02.2020 р.)

9. Глобальний індекс конкурентоспроможності. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf (дата звернення 18.02.2020 р.)

Кубецька Ольга Миколаївна

завідувач навчально-наукової лабораторії з дослідження проблем економічної безпеки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат економічних наук, доцент

Сидорова Ельвіра Олександрівна

заступник декана факультету економіко-правової безпеки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Остапенко Тетяна Миколаївна

доцент кафедри економіки, підприємництва і управління підприємствами Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, кандидат економічних наук, доцент

ДЕСТАБІЛІЗУЮЧІ ФАКТОРИ ПОРУШЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Економічна безпека країни – це складна багатофакторна категорія, яка характеризує здатність національної економіки до розширеного самовідтворення, з метою збалансованого задоволення потреб власного населення держави на певному визначеному рівні, з метою протистояння дестабілізуючій дії різноманітних внутрішніх та зовнішніх чинників, а також забезпечення конкурентоспроможності національної економіки у світовій господарській системі [1].

В Україні така предметна область дослідження, як встановлення чинників негативно-го впливу на економічну безпеку держави, досліджена недостатньо. Зокрема, дане питання вивчали такі вчені, як: Чубукова О.Ю., Воронкова Т.С. (Система економічної безпеки (екосистейт): сутність, структура); Шевченко Л.С., Гриценко О.А., Макуха С.М. та ін. (Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство); Предборський В.А. (Економічна безпека держави); Пастернак-Таранушенко Г.А. (Економічна безпека держави); Нікітін Ю.В. (Національна безпека України в сучасних умовах: ризики і фактор впливу) та інші.

Всім відомий той факт, що формування економіки країни держави, відбувається під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників, крім того, вона перебуває в умовах постійних змін.